

Posudek diplomové práce Bc. Anastasie Tartakovské *Spojovací výrazy v mluvené a psané češtině*.

Diplomová práce kol. A. Tartakovské *Spojovací výrazy v mluvené a psané češtině* je k obhajobě předložena podruhé, po prvním neúspěšném pokusu, jako práce přepracovaná. Autorka v nové verzi zohlednila mnoho z výtek k práci adresovaných ze strany vedoucího práce i oponentky.

Práce se zaměřuje na kvantitativní popis českých spojek v korpusech psané a mluvené češtiny. Jejím cílem je podat relativně úplný obraz toho, jaké jsou rozdíly v užívání spojovacích výrazů v obou formách jazyka na rozsáhlých datech Českého národního korpusu.

V úvodu vychází z mluvnických a slovníkových popisů českých konjunkcí a shrnuje jejich možné klasifikace. V druhé a třetí části se věnuje frekvenční charakteristice jednotlivých spojek (souřadících i podřadících).

Autorka u každé spojky dokládá její relativní četnost v psané a mluvené češtině a distribuci napříč hlavními textovými typy. V několika případech vlivem silné homonymie předložek s jinými slovními druhy musela přistoupit k ručnímu procházení na základě náhodných vzorků. Jakkoli jejich rozsah není velký (omezila se na tři až pět vzorků po padesáti výskytech), u většiny zkoumaných spojek to stačí k dosažení relativně přijatelné hladiny rozptylu. Vzorky tak v mnohých případech korigují výsledky získané průzkumem prostých forem a ukazují na skutečnou distribuci jednotlivých spojovacích výrazů v různých typech textů.

Vedle toho se pokusila nastínit i kontextovou charakteristiku jednotlivých spojek tím, že u většiny z nich uvádí frekvenční distribuci forem v jejich bezprostředním pravém i levém kontextu. V této části bychom možná mohli očekávat větší podíl vlastní interpretace, naznačena je tak pouze u některých spojek jejich tendence tvořit rozsáhlejší víceslovné ustálené kombinace.

Závěr práce je věnován stylové charakteristice spojek, jak se jeví v porovnání jejich frekvence v různých typech textů. Ze srovnání vychází vcelku zajímavé závěry, které se neomezují pouze na konstatování odlišností ve funkcích spojek, ale mají přesah i k celkové charakteristice typů textů, na nichž byla analýza prováděna. I v této části by mohla analýza pokračovat dál a interpretace by mohla naznačit další detailnější souvislosti vyplývající ze shromážděných dat.

Práce je vcelku dobře materiálově založena, autorka – na rozdíl od první verze práce – hojně cituje gramatické, pravopisné a slovníkové popisy. V některých případech bychom mohli očekávat samostatnější přístup k materii a kritičtější odstup zejména tam, kde se pozorovaná skutečnost v korpusech rozchází s tradičním popisem.

Z hlediska formálního jeví práce na několika místech drobné jazykové nedostatky, které ovšem nejsou v takové míře, že by znemožňovaly její věcné pochopení. Z konkrétních připomínek k

jednotlivým místům práce bych zmínil tyto:

- příklady užití jednotlivých spojek by v práci založené na korpusu měly pocházet z tohoto zdroje, nikoli např. z internetové jazykové příručky ÚJČ.
- autorka konstatuje, že spojka „i“ (viz 2.2.2) se vyskytuje častěji v psaném než mluveném textu a vyskytuje se mezi členy „těsněji spjatými“ - to jsou podněty vybízející k dalšímu průzkumu, který už ovšem autorka neprovedla
- u spojek „ale“ (2.3.1), „jenž“ (2.3.4), „nýbrž“ (2.3.5), „proto“ (2.6.2), „že“ (3.2.1), „jestli“ (3.2.3), „zatímco“ (3.3.4), „dokud“ (3.3.5) je uvedena minimální nebo nulová interpretace nalezených údajů.
- u spojky „však“ (2.3.2) autorka uvádí, že „v mluvené češtině se spojka *však* téměř neužívá neboť ji tam 99,7 % nahrazuje spojka *ale*“, dále v textu ovšem tvrdí, že „V psané češtině je situace podobná jako v mluvené češtině, v 80,8 % se používá spojka *ale* namísto spojky *však*.“, v čemž je zjevný rozpor.
- u spojky „čili“ (s. 34) poukazuje na etymologii a funkci odvozenou od „či-li“, která je už dnes překryta jiným významem a funkcí

Přes uvedené nedostatky práci doporučuji k obhajobě, protože předkládá čtenáři v ucelené formě přehled frekvenčních charakteristik spojovacích výrazů v češtině a jako taková může sloužit jako dobrý podklad pro prohloubenou analýzu. Zároveň autorka zbavila práci největších nedostatků kritizovaných v první verzi (nedostatečná práce s prameny a literaturou, zanedbávání slovnědruhové homonymie).

Navrhované hodnocení: dobře

Václav Cvrček, Ph.D.

Providence 14. 5. 2012